

Sülh prosesində tarixi mərhələ

Dünyanın diqqətində olan sülh sammiti

Ağ Evdə Cənubi Qafqazda
uzunmüddətli sülhə, sabitliyə
aparan yolun başlanğıcı qoyuldu

Prezident İlham Əliyevin avqustun 7-8-də Amerika Birləşmiş Ştatlarına işgüzar səfəri Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülhə, sabitliyə aparan yolun başlanğıcını qoydu. Regionun lider ölkəsi olan Azərbaycan rəhbərinin dünyanın ən güclü dövləti ABŞ-nin Prezidentinin dəvəti ilə gerçəkləşən və beynəlxalq ictimaiyyətin, medianın nəticələrini diqqətlə izlədiyi, yerli və əcnəbi siyasi ekspertlərin sülhlə bağlı böyük gözləntilərinin olduğu bu vacib səfəri əldə edilən tarixi nailiyyətlər baxımından olduqca zəngin keçdi.

Ölkəsinin ərazi bütövlüyünü, suverenliyini təmin edən qalib lider eyni zamanda sülh təşəbbüsünün müəllifi kimi Vaşinqtona səfər edən Prezident İlham Əliyev tarixi sammitdə Azərbaycana həm də qürurlu diplomatiya qələbəsi bəxş etdi. Yürütdüyü qətiyyətli və uzaqgörən siyasət sayəsində ölkəmizi bütövləşdirən Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi çevik, zamanın çağırışlarına cavab verən diplomatik siyasətinin nəticəsidir ki, avqustun 8-də Vaşinqton sülh sammitində imzalanan Birgə Bəyannamə məhz Azərbaycanın milli maraqlarının təmini əsasında formalaşdırıldı.

Bir sözlə, Müzəffər Ali Baş Komandan kimi müharibədə qələbə çalaraq tarixi ədaləti təmin edən Prezident İlham Əliyev dünyada əmin-amanlığın və barışın tərəfdarı olaraq sülhü də qazandı.

Dostluğa dayanan
münasibətlər

ABŞ-Azərbaycan əlaqələrinin 33 ildən artıq tərəfdaşlıq tarixi var. Ancaq iki ölkənin münasibətlərinin Prezident Donald Trampın Ağ evə rəhbərlik etdiyi hər iki dövrdə xüsusilə müsbət istiqamətdə dinamik inkişaf etməyə başlaması da realıqdır. İki ölkə lideri İlham Əliyev və Donald Tramp arasındakı səmimi münasibətlərdən bəhrələnərək inkişaf edən bu əlaqələr gündən-günə daha da möhkəmlənir. Ölkəmizin başçısının Vaşinqtona səfəri zamanı ABŞ rəhbəri Donald Trampın Ağ Evin rəmzi açarını Prezident İlham Əliyevə təqdim etməsinin özü böyük simvolik mənə daşıyır. Bununla Ağ Ev rəhbəri ölkələrimiz arasındakı əlaqələrin yüksək etimada, dostluğa söykəndiyinə işarə vurmaqla yanaşı, həm də İlham Əliyev şəxsiyyətinə olan dərin ehtiramını göstərmiş oldu.

Yeri gəlmişkən, bildirək ki, iyulun 19-da III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları ilə görüşü zamanı Donald Trampın müharibələrə başlamamış yeganə ABŞ Prezidenti olduğuna diqqətçəkən cənab İlham Əliyev vurğulamışdı ki, o, beynəlxalq təhlükəsizlik üzrə daha qlobal məsələlərlə məşğul olmasına baxmayaraq, Cənubi Qafqazdakı şəraiti də diqqət mərkəzində saxlayır: "Əlbəttə, onun qələbəsi bir sıra səbəblərdən Azərbaycanda bizi çox sevindirir. Təbii olaraq, arzulayırıq ki, o, işini sona çatdırsın, "Vaşinqton batallığı"nı dibinə qədər qurtsun".

ABŞ Prezidenti Donald Tramp özünün "Truth" sosial şəbəkə səhifəsində Prezident İlham Əliyevin Xankəndidə keçirilən III Şuşa Qlobal Media Forumunun iştirakçıları ilə görüşündə onunla bağlı söylədiyi fikirlərdən ibarət çıxışını paylaşmışdı.

Diqqətçəkən məqəmdir ki, Azərbaycan liderinin ABŞ-yə səfəri zamanı - avqustun 8-də Donald Tramp "Truth" sosial platformasındakı səhifəsində Prezident İlham Əliyevin III Şuşa Qlobal Media Forumunda çıxışı ilə bağlı növbəti dəfə paylaşım etdi.

Gətirdiyimiz bu nümunələr Donald Trampın və İlham Əliyevin bir-birlərinə olan səmimi dostluq münasibətini ortaya qoyan faktlar olmaqla yanaşı, həm də hər iki ölkə rəhbərinin ədalətli, beynəlxalq hüquqa dayanan və sülhü dəstəkləyən mövqe tutmalarını bir daha nümayiş etdirir.

Strateji tərəfdaşlığa doğru

Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtona işgüzar səfəri ABŞ-Azərbaycan əlaqələrində yeni və uğurlu gələcəyə hesablanmış səhifələr açır və bu əməkdaşlıq strateji tərəfdaşlığa doğru irəliləyir. Səfər zamanı imzalanmış "Azərbaycan Respublikası və Amerika Birləşmiş Ştatları arasında strateji tərəfdaşlığa dair xartiyanın inkişaf etdirilməsi məqsədilə Strateji İşçi Qrupunun yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Amerika Birləşmiş Ştatları Hökuməti arasında Anlaşma Memorandumu" bunun bariz göstəricisidir. Azərbaycan-ABŞ strateji tərəfdaşlığı aşağıdakı 3 istiqaməti əhatə edəcək:

- * *Enerji, ticarət və tranzitin də daxil olduğu regional bağlantılar;*
- * *Süni intellekt və rəqəmsal infrastrukturun da daxil olduğu iqtisadi sərmayə;*
- * *Müdafiə sahəsində satış, terrorizmə qarşı mübarizə sahəsində əməkdaşlığın da daxil olduğu təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq;*
- * *Yaradılacaq Strateji İşçi Qrupu regional bağlantılar infrastrukturunun və enerji sahəsində sərmayələrinin genişləndirilməsi, eləcə də regional iqtisadi-ticarət əməkdaşlığının irəlilədilməsi, həmçinin süni intellektin inkişafı kimi vacib məsələlərlə məşğul olacaq;*
- * *ABŞ-Azərbaycan strateji tərəfdaşlığı ABŞ texnologiyasının və sərmayəsinin ölkəmizə gəlməsi, ABŞ-nin iqtisadi fəallığı anlamına gəlir.*

1992-ci ildə "Azadlıq Müdafiə Aktı" adlı qanunun 907-ci bəlməsinə düzəlişə əsasən ABŞ hökumətinin Azərbaycanın rəsmi strukturlarına yardım göstərilməsi qadağan olunmuşdu. Qərəzli Bayden administrasiyası dövründə 907-ci düzəlişin yenidən canlandırılmasına və bundan ölkəmizə qarşı təzyiq mexanizmi kimi istifadə edilməyə çalışılmışdı.

Ölkəmizin rəhbərinin ABŞ-yə işgüzar səfəri zamanı Prezident Donald Tramp tərəfindən "Azadlıq Müdafiə Aktı"na 907 sayılı düzəlişin icrasının dayandırılması haqqında sonəd imzalandı. Bununla Azərbaycan xalqına qar-

şı həyata keçirilən 33 illik haqsızlığa son verildi.

Dayanıqlı sülh

ABŞ Prezidenti Donald Tramp davamlı olaraq Azərbaycanın bölgə ilə bağlı sülh söylərini dəstəkləyir. Xatırladaq ki, bu ilin iyulunda Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Əbu-Dabi şəhərində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla görüşü sülh prosesi istiqamətində atılmış mühüm addım oldu. Həmin görüşdə iki ölkə arasında sülh və normallaşma istiqamətində reallaşdırılacaq məsələlərlə bağlı müzakirələr aparıldı, razılaşmalar əldə edildi.

Əbu-Dabidə Ermənistan ilə Azərbaycan liderlərinin ikitərəfli görüşündən dərhal sonra ABŞ tərəfindən bölgədə sülh söylərinin dəstəklənməsi ilə bağlı açıqlama verildi. Birləşmiş Ştatların Prezidenti Ermənistanla Azərbaycan arasında münəqişənin tezliklə uğurla və birdəfəlik həll olunacağını bildirdi.

Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ştatların Prezidenti Donald Trampın rəsmi dəvəti ilə ABŞ-yə tarixi səfəri regional sabitlik baxımından da xüsusi əhəmiyyətə malik oldu. Prezident İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan, habelə şahid qismində ABŞ Prezidenti tərəfindən Vaşinqton görüşünün nəticəsi olaraq Birgə Bəyannamə imzalandı. Ermənistan-Azərbaycan sülh müqaviləsinin imzalanması üçün İrəvanın Bakının beynəlxalq hüquqa dayanan tələblərini yerinə yetirməsi lazımdır. Bölli olduğu kimi, Ermənistan konstitusiyasının preambula hissəsində müstəqillik bəyannaməsinə istinadən ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları yer alır.

ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyəti de-fakto dayanıb. Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin imzaladığı Birgə Bəyannamədə Minsk qrupunun loğy edilməsi üçün iki ölkənin ATƏT-in Baş katibinə birgə müraciət edəcəyi də təsdiqləndi.

Eyni zamanda Azərbaycan və Ermənistan arasında dövlətlərarası münasibətlərin və sülhün qurulmasına dair Sazişin mətni paraflanandan sonra adıçəkilən "sazişin imzalanması və ratifikasiyasına nail olmaq üçün növbəti addımların atılması"nın zəruriliyi tanınır. Yəni yekun sülh sazişinin imzalanması üçün əsas tələblərdən biri - Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsinin zəruriliyi təsdiq olunur.

Bölgədə kommunikasiyaların açılması məsələsi də öz həllini tapır. 44 günlük müharibədən sonra Prezident İlham Əliyevin bəyənətlərində Azərbaycanın əsas hissəsinin Naxçıvana quru yolla maneəsiz keçidinin təmin edilməsi olduğu vurğulanırdı. Dövlət başçı-

mızın bu qəti tələbi də Ermənistan tərəfindən qəbul edildi. Belə ki, imzalanan Birgə Bəyannamədə ölkəmizin əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında maneəsiz gediş-gəlişin təmini təsdiq olunur. Yəni Zəngəzur dəhlizinin açılması reallaşır.

Sənəddə həmçinin Ermənistan ərazisində xüsusi bağlantı layihəsi - "Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutunun" həyata keçiriləcəyi təsbit olunub. Bu müddəa, Ermənistan ərazisi vasitəsilə Azərbaycanın əsas hissəsi və onun Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneəsiz bağlantının təmin edilməsi məqsədilə ABŞ tərəfindən həyata keçiriləcək layihəni nəzərdə tutur.

Vaşinqton sülh sammitində Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin mətni paraflanıb. İki ölkə xarici işlər nazirləri tərəfindən sülh müqaviləsinin paraflanması saziş mətninin tərəflər arasında razılaşdırıldığını təsdiq edir.

Onu da qeyd edək ki, sülh müqaviləsinin paraflanması həyata keçirilsə də bu, sülh müqaviləsinin imzalanması demək deyil. 2026-cı ildə Ermənistanda konstitusiyaya dəyişiklikləri ilə əlaqədar referendum keçirildikdən sonra sülh sazişinin yekun imzalanması təmin olunacaq.

Azərbaycanın söyləri ilə

Prezident Donald Trampın iştirakı ilə Azərbaycan-Ermənistan liderlərinin Vaşinqton sülh sammiti əldə olunan tarixi nailiyyətləri ilə yadda qaldı. Vaşinqton sammiti zamanı razılaşmalar əldə edilməsi, Azərbaycan və Ermənistan liderləri tərəfindən Birgə Bəyannamə imzalanması ümumilikdə Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülh və sabitliyin təmin olunması istiqamətində atılmış vacib addım oldu.

Bununla bölgədə ayrıcı xətlər çəkmək istəyən maraqlı xarici qüvvələrin, Ermənistandakı revanşistlərin, erməni lobbisinin, ümumiyyətlə Azərbaycanın düşmənlərinin də layiqli payı verilərək, yerlərinə oturduruldu.

Birgə Bəyannamə həm də torpaqlarının işğalı dövründə belə münəqişənin danışıqlar yolu ilə həllinin tərəfdarı olan, eyni zamanda Vətən müharibəsindən dərhal sonra Ermənistan-Azərbaycan arasında normallaşmaya, barışa nail olunması üçün mühüm təşəbbüslərlə çıxış edən, bu istiqamətdə əməli addımlar atan Azərbaycanın sülh söylərinin məntiqi nəticəsi kimi dəyərləndirilməlidir.

"Azərbaycanla Ermənistan arasında imzalanmış saziş bizim niyyətimizi - sülh istədiyimizi açıq şəkildə nümayiş etdirir", - deyən Prezident İlham Əliyevin Vaşinqtonda jurnalistlərə müsahibəsində bildirdiyi kimi.

*Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"*

